

درباره:

طرح جامع صدور خدمات

بخش دوم

کل صادرات غیرنفتی سهم صادرات خدمات در کل صادرات غیرنفتی افزایش یافته و از طرفی از سهم صادرات نفت و گاز در کل صادرات کاسته شده است.

خدمات بادرآمدهای ارزی یک کشور ارتباط ملموس و دوگانه‌ای دارد به طوری که صدور خدمات منجر به ورود و افزایش درآمدهای ارزی برای کشور صادرکننده و خروج و کاهش درآمد ارزی برای کشور واردکننده خدمات می‌گردد.

جدول شماره یک مقایسه شاخص‌های تجارت خارجی ایران را طی سال‌های ۸۳-۱۳۵۶ نشان می‌دهد.

صادرات خدمات در سال ۱۳۸۳

در سال‌ها اخیر بخش خدمات (مشمول بر خدمات توریسم، حمل و نقل و ترانزیت، انبارداری و ارتباطات، خدمات فنی و مهندسی، بازرگانی، رستوران و هتلداری، خدمات موسسات مالی و پولی) به صورت یکی از بخش‌های مهم ایجادکننده درآمد ارزی در اقتصاد کشور می‌باشد به گونه‌ای که در سال ۱۳۸۳ معادل ۳۵۸۴ میلیون دلار درآمد ارزی از این بخش حاصل شده است. سهم صادرات خدمات فنی و مهندسی از کل صادرات خدمات در سال ۱۳۸۳ بالغ بر ۹۴۱/۶ میلیون دلار می‌باشد که در مقایسه با سال ۱۳۸۲ از رشد ۷۸ درصدی برخوردار بوده است.

صادرات خدمات در سال ۱۳۸۳ شامل ۱۰۰/۷۷ میلیون دلار درآمد حاصل از صنعت توریسم، ۱۶۲۳ میلیون دلار درآمد حاصل از حمل و نقل و ترانزیت، ۹۴۱/۶ میلیون دلار صادرات خدمات فنی و مهندسی و ۱۱/۹ میلیون دلار سایر صادرات خدمات (درآمد ارزی حاصل از برگزاری نمایشگاه‌های

خدمات معادل ۵۸۰ میلیون دلار حدود ۱۰/۷ درصد بوده است. با شروع برنامه دوم توسعه (۷۸-۱۳۷۴) و برقراری مجدد پیمان سپاری ارزی، رونق صادرات کالاها و خدمات غیرنفتی تا حدود زیادی متوقف و رشد متوسط به حدود ۴/۸ درصد بالغ گردید. سهم صادرات خدمات طی این دوره افزایش و از ۵۸۰ میلیون دلار (۱۰/۷ درصد) در سال ۱۳۷۳ به ۱۳۹۶ میلیون دلار (۲۶ درصد) در سال ۱۳۷۸ افزایش یافت.

با شروع برنامه سوم توسعه (۸۳-۱۳۷۹) صادرات غیرنفتی از رشد فزاینده‌ای برخوردار بود و صادرات خدمات از ۲۰۱۲ میلیون دلار (۳۲/۵ درصد) در سال ۱۳۷۹ به ۳۴۸۸ میلیون دلار (۴۳/۳ درصد) در سال ۱۳۸۰، ۵۰۲۵ میلیون دلار (۴۸/۸ درصد) در سال ۱۳۸۱، ۶۲۴۹ میلیون دلار (۴۸ درصد) در سال ۱۳۸۲ و ۶۹۹۱ میلیون دلار (۴۸ درصد) در سال ۱۳۸۳ بالغ گردید. در برنامه سوم توسعه حدود ۱۰۱۳۵ میلیون دلار به عنوان صادرات خدمات پیش بینی شده بود که آمار عملکرد با ۱۳۳/۵ درصد افزایش معادل ۲۳۶۶۵ میلیون دلار بوده است.

نکته حائز اهمیت این که با اجرای برنامه‌های توسعه، علاوه بر رشد قابل ملاحظه در

صادرات خدمات در ایران

تجارت خدمات، چه در بعد داخلی و چه در بعد خارجی، روز به روز بر اقتصاد ملی و نیز بر اقتصاد جهانی تاثیر بیشتری بر جای می‌گذارد و حدود دو دهه است که به اهمیت بخش خدمات در اقتصاد توجهی ویژه شده است. دلیل این امر افزایش سهم تجارت خدمات در کل تجارت اقتصادی جهان از یک سو و افزایش نقش خدمات در فرآیند تولید و توسعه از سوی دیگر است.

ارزش تجارت جهانی کالاها و خدمات در سال ۲۰۰۴ میلادی حدود ۱۰۹۸۰ میلیارد دلار بوده که حدود یک پنجم آن معادل ۲۱۰۰ میلیارد دلار مربوط به تجارت خدمات است.

شاخص‌های تجارت خارجی ایران نشان می‌دهد که صادرات خدمات قسمتی از درآمد ارزی صادرات غیرنفتی را تشکیل می‌دهد. صادرات غیرنفتی طی سال‌های ۵۸-۱۳۵۷ با کاهشی معادل ۲۳/۳ درصد روبرو بوده است. در طول سال‌های جنگ نیز صادرات غیرنفتی به شدت کاهش و با رشد منفی روبرو بود. با اتمام جنگ و شروع برنامه اول توسعه و اتخاذ سیاست‌های صادرات غیرنفتی تحول عمده‌ای در روند صادرات غیرنفتی پدیدار گردید، به طوری که با رشد متوسط ۲۶/۶ درصد طی دوره مذکور (۷۲-۱۳۶۸) و در پایان برنامه اول به حدود پنج میلیارد دلار رسید که شامل ۱/۲ میلیارد دلار (حدود ۲۵ درصد) صادرات خدمات بود. این تحول عمدتاً در بخش صادرات کالاها و غیرنفتی (۷۵ درصد) حاصل گردید.

سیاست‌های توسعه صادرات غیرنفتی در سال ۱۳۷۳ با حذف پیمان سپاری ارزی دنبال شد که درآمد ارزی را بیش از ۵/۴ میلیارد دلار افزایش داد. سهم صادرات

بین‌المللی داخلی و خدمات مسافری کشتیرانی و ... می‌باشد.

شورای عالی صادرات در جلسه مورخ ۱۳۸۳/۳/۴ تحقق ۲۹۳۵ میلیون دلار صادرات بخش خدمات را برای سال ۱۳۸۳ مصوب نمود که باتوجه به عملکرد معادل ۳۵۸۴/۲ میلیون دلار می‌توان گفت که حدود ۱۲۲/۱ درصد از اهداف کمی در نظر گرفته شده طی سال ۱۳۸۳ محقق شده است که ۲۲/۱ درصد بیش از اهداف تعیین شده می‌باشد.

صادرات خدمات فنی و مهندسی شرکت‌های ایرانی در خارج

اکثر قراردادهای صادرات خدمات فنی و مهندسی شرکت‌های ایرانی در بازار

صدور اینگونه خدمات تاثیر به سزایی داشته است.

در زمینه انجام پروژه‌های خدمات فنی و مهندسی تجربیات بخش مهندسی ایران در چند دهه اخیر در زمینه طراحی پروژه‌های بزرگ پل‌سازی، نیروگاهی، جاده سازی، ساختمانی، تجهیزاتی، سدسازی و اجرای پروژه‌های نفت و گاز در خارج از کشور، توان مناسبی برای پذیرش مسوولیت صدور خدمات فنی، مشاوره‌ای و مهندسی به این قسمت بخشیده است.

مأخذ: تحقیق کمیسیون صدور خدمات فنی و مهندسی اتاق ایران/ تابستان ۱۳۸۵

کشورهای آسیای میانه، هند، افغانستان، آفریقا و حوزه خلیج فارس می‌باشد. نزدیکی ایران به این بازارها، توان بالای خدمات مشاوره‌ای و پیمانکاری و همچنین مشترکات فرهنگی، زبان و در برخی موارد دینی و همچنین نیروی کار ارزان، می‌تواند از مزیت‌های نسبی ایران محسوب گردد. این مزیت‌ها با ایجاد ارتباط مناسب و منطقی با بانک توسعه اسلامی که ایران نیز یکی از سهامداران مهم این بانک محسوب می‌شود و انجام لابی‌های سیاسی که امروزه به عنوان مهمترین ابزار موجود نزد تمامی کشورهای توسعه یافته صنعتی و در حال توسعه برای نفوذ در بازارهای هدف از آن استفاده می‌شود، بر گسترش

جدول شماره یک- مقایسه شاخص‌های تجارت خارجی ایران طی سال‌های ۱۳۵۶-۱۳۸۳

شاخص‌های تجارت خارجی	واحد شاخص	۱۳۵۶	۱۳۵۷	۱۳۵۸	۱۳۶۷	۱۳۶۸	۱۳۷۲	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۱۳۷۸	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۳
کل صادرات کالا و خدمات:	میلیون دلار	۲۸۴۶۰	۲۰۴۲۲	۲۷۸۰۹	۱۱۱۷۶	۱۳۹۷۸	۱۹۳۱۵	۲۰۰۱۴	۱۹۲۶۹	۲۲۴۲۶	۳۰۴۷۳	۲۷۳۹۲	۳۳۲۶۲	۴۰۲۴۰	۵۱۳۹۴
۱ کل صادرات کالا:	میلیون دلار	۲۳۹۷۴	۱۶۲۰۳	۲۴۹۷۰	۱۰۷۰۹	۱۳۰۸۱	۱۸۰۸۰	۱۹۴۳۴	۱۸۳۶۰	۲۱۰۳۰	۲۸۴۶۱	۲۳۹۰۴	۲۸۲۳۷	۳۳۹۹۱	۴۴۴۰۳
صادرات غیرنفتی (کالا)	میلیون دلار	۵۲۳	۵۴۳	۸۱۲	۱۰۳۶	۱۰۴۴	۳۷۴۷	۴۸۳۱	۳۲۵۷	۳۹۴۱	۴۱۸۱	۴۵۶۵	۵۲۷۱	۶۶۳۶	۷۵۷۶
صادرات نفت و فرآورده‌ها	میلیون دلار	۲۳۴۵۱	۱۵۶۶۰	۲۴۱۵۸	۹۶۷۳	۱۲۰۳۷	۱۴۴۳۳	۱۴۶۰۳	۱۵۱۰۳	۱۷۰۸۹	۲۴۲۸۰	۱۹۳۳۹	۲۲۹۶۶	۲۷۳۵۵	۳۶۸۲۷
۲ صادرات خدمات	میلیون دلار	۴۴۸۶	۴۲۱۹	۲۸۳۹	۴۶۷	۸۹۷	۱۲۳۵	۵۸۰	۹۰۹	۱۳۹۶	۲۰۱۲	۳۴۸۸	۵۰۲۵	۶۲۴۹	۶۹۹۱
۳ صادرات غیرنفتی (کالا و خدمات)	میلیون دلار	۵۰۰۹	۴۷۶۲	۳۶۵۱	۱۵۰۳	۱۹۴۱	۴۹۸۲	۵۴۱۱	۴۱۶۶	۵۳۳۷	۶۱۹۳	۸۰۵۳	۱۰۲۹۶	۱۲۸۸۵	۱۴۵۶۷
۴ کل واردات کالا و خدمات:	میلیون دلار	۲۵۲۹۸	۲۱۷۶۰	۱۵۰۱۰	۱۳۰۴۵	۱۶۵۷۰	۲۵۰۳۰	۱۶۲۵۶	۱۵۹۰۷	۱۶۳۶۲	۱۸۵۸۳	۲۲۱۱۲	۲۳۸۲۴	۴۰۳۴۵	۴۸۴۴۲
واردات کالا (فوب)	میلیون دلار	۱۸۳۹۴	۱۴۸۷۲	۱۰۰۲۰	۱۰۶۰۸	۱۳۴۴۸	۱۹۲۸۷	۱۲۶۱۷	۱۲۷۷۴	۱۳۴۳۳	۱۵۰۸۶	۱۸۱۲۹	۲۲۰۳۶	۲۹۵۶۱	۳۶۶۳۹
واردات خدمات	میلیون دلار	۶۹۰۴	۷۸۸۸	۴۹۹۰	۲۴۳۷	۳۱۲۲	۵۷۴۳	۳۶۳۹	۳۱۳۳	۲۹۲۹	۳۴۹۷	۳۹۸۳	۸۵۲۸	۱۰۷۸۴	۱۱۸۰۳
۵ تراز بازرگانی	میلیون دلار	۵۵۸۰	۲۳۳۱	۱۴۹۵۰	۱۰۱	-۳۶۷	-۱۲۰۷	۶۸۱۷	۵۵۸۶	۷۵۹۷	۱۳۳۷۵	۵۷۷۵	۶۲۰۱	۴۴۳۰	۷۷۶۴
۶ خالص صادرات کالا و خدمات	میلیون دلار	۳۱۶۲	-۱۳۳۸	۱۲۷۹۹	-۱۸۶۹	-۲۵۹۲	-۵۷۱۵	۳۷۵۸	۳۳۶۲	۶۰۶۴	۱۱۸۹۰	۵۲۸۰	۲۶۹۸	-۱۰۵	۲۹۵۲
۷ سهم صادرات خدمات در صادرات غیرنفتی	درصد	۸۹۶	۸۸۶	۷۷۸	۳۱۱	۴۶۲	۲۴۸	۱۰۷	۲۱۸	۲۶۲	۳۲۵	۴۳۳	۴۸۸	۴۸۵	۴۸۰
۸ سهم صادرات خدمات در کل صادرات	درصد	۱۵۸	۲۰۷	۱۰۲	۴۲	۶۴	۶۴	۲۹	۴۷	۶۲	۶۶	۱۲۷	۱۵۱	۱۵۵	۱۳۶
۹ سهم صادرات غیرنفتی در کل صادرات	درصد	۱۷۶	۲۳۳	۱۳۱	۱۳۴	۱۳۹	۲۵۸	۲۷۰	۲۱۶	۲۲۸	۲۰۳	۲۹۴	۳۱۰	۳۲۰	۲۸۳

مأخذ: گزارش اقتصادی ایران در ربع قرن- گزارش اقتصادی سال ۱۳۸۳- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی ۱۳۸۴.

□